

Goñerrin aurkitutako testuak (VII)

FRANTZISKO ONDARRA*

Aldizkari honetan emanak ditugu argitara Goñerrin aurkitutako zenbait testu (ik. *FLV*, 53. zenb. (1989), 97-144; 55 (1990), 73-121; 57 (1991), 131-168; 60 (1992), 297-333; 62 (1993), 137-153; 67 (1994), 521-554. Haiekin batean bilduma bat osatzen duen beste bat eskaintzen dugu orain, bertan 8. saila egiten duela (ik. *Euskera* XXVI (1981-1), 354. or., eta XXVI (1981-2), 646. or.).

TESTUAK

Bilduma horretako bat ez beste testu guziak bezala, oraingo hau ere predikua da, eta sei orriko –estalkiko bi orriak barne– paper multzo batean dago idatzia. Hari zuriz daude josiak orriak eta beren neurriak hauek dira: c. 213 mm. luze eta 155 zabal. Ur markak honela dira:

1. I FARGUES (sic -U-) / NAUARRE (sic -U-).
2. Hiru zirkulu bata bestearen gainean, goikoaren gainean gurutze bat eta gorago koroa antzeko irudia liliari eta guzti. Zirkuluen ezker eta eskuin esku antzeko irudiak eta ezkerrean FIN ta eskuinean 1758.
3. Adierazi berria dugun irudiaren antzeko bat, goiko zatia ez dela berdin-berdina eta urtea ezin dugula ongi ikusi. Goiko zirkulu barruan bihotza marrazturik.

* Euskaltzaindia.

NORK, NOIZ ETA NON

Egile bera dutela uste dugu testu honek eta “Goñerrin aurkitutako testuak (VI)” lanean ezagutzera eman genituenek: idazkera bera ikusten dugu, laburpenak edukiz eta formaz berdinak, etab. Baina oraingoak, beste haiek ez bezala, baditu bazterrak ezker eta eskuin, hasieran erdara darabil titulua adierazteko, estalkia dauka, josirik ditu orriak, laburpenak urriago dira, euskara ez du berdina. Hala ere, egile bera dute edo izan dezakete, zenbait urteren tartea dagoela horien artean. Bestalde, Nafarroako herriren batean predikatzeke izan zen egina, bertako euskara erabiltzen baitu.

HIZKUNTZAREN INGURUAN

Grafia

Bokaletan, *v-* idatzi ohi du hitz hasieran *u-*ren ordez; “*vrrē*” 3, 2.

Kontsonanteetan, zenbait aldiz *-ti-* ipintzen du, *-zi-* adierazteko: “*intentionequi*” 2, “*astutiē*” 5, 1, eta bi aldiz *c* aurkitu dugu *z* adierazteko “*estuau*” 2, “*eracusiziçquio*” 6, 2.

Laburpenak bai edukiz eta bai formaz goian aipatu dugun laneko testuetan ikusten ditugunekin berdinak dira.

Fonetika

Bokaletan, askotan *ai* diptongoa *ei* bilakaturik dago: “*Eingueruec*” 2, “*zeituste*” 2; eta *a(i)ña*, *añ* eta *ña* ageri dira *e(i)ñe*, *eñ* eta *ñe* bilakaturik: “*beñe*” 3, 2, “*desengueiñetu*” 4, 2, “*beño*” 5, 1, “*bañe*” 4, 2; *eu au* bihurturik: “*dau*” 6, 1, “*zauze*” 2; *ia* eta *ua* azkenik *ie* eta *ue* eginik *ia* beti, salbuespen bakanen bat ageri dela: “*arime*” 1, “*iquen*” 2, “*andie*” 5, 1, “*burue*” 7, 2, “*vsacen*” 4, 2. Bestalde, bokal elisioa ageri da zenbait hitzetan: “*atraco*” 3, “*intresac*” 3, 2, “*oberna*” 7, 2, kontuan hartu gabe *berla* eta *orla* antzekoak.

Kontsonanteetan, hitz amaieran *-s* de beti: “*milagros*”, 3, 1. Fonetika sintaktikoaren arloan ere ematen da gertakaririk, eta besteak beste hau ikusten dugu: *ez* partikula eta adizki baten hasierako *d-* kontsonantea beti *est* bihurturik ikusi dugu, adibidez, “*esta*” 4, 2, “*estela*” 5, 1; eta *ez* + *z-* gehienetan *esz* eginik, adibidez, “*eszue*” 3, 2, ematen direla ere *ezz* eta *ez*, adibidez, “*ezzuela*” 7, 2, eta “*ezela*” 5, 1.

Morfologia

Deklinabidea. Ergatibo plurala *-ek* da: “*becatorec*” 4, 2; datibo plurala *-egi*: “*bereguī*” ‘sibimetipsis’ 4, 2; soziatiboa *-ki*: “*gulerequi*” 1; destinatiboa *-dako*: “*becatorendaco*” 4, 2; ablatiboa *-ganic*: “*demonioaganic*” 5, 2.

Erakusleak hauek dira: *au*, *onek*, *ontan*, *onen*, *abek* eta *ebek*; *ori*, (*ortik*); *ore* –ik. *Hiztegia*–.

Izenordain pertsonalak honela dira: *ni*, *neuronek*, *ene*; *zeure*, *zaure*; *gu*, *guk*, *gure*; *zuen*, *zaurok*, *zauren*, *zeuren*.

Aditza. Iraganaldian beti galtzen da bukaerako *-n* kontsonantea: *nindue*, *ze*, *zebille*, *zue*; geroaldia tajutzeko *-en* erabiltzen da *-n* bukaeradun aditzetan: *emanen*, *emein*, *erranen*, *iquenen*; partizipioko *-tu* atzikia galtzen da inperatibo eta subjuntiboan gehienetan, baina potentzialean behin bakarrik aurkitu dugu: “*servizezaze*” 8, “*tentacezan*” 1; “*comparadeitequenic*” 5, 1. Ik. ere “*icuscegun*” 6, 2, baina “*egozizezan*” 2. Subjuntiboan zenbait aldiz *-agatik* eransten zaio aditz laguntzaileari: “*adoracezanagatic*” 3, 2, “*desbanecituzedi-nagatic*” 2.

Sintaxia

Aurki ahal izan ditugu fenomeno hauek: genitiboa atzetik: “*Erregue Española*” 7, 2; deklinabideko marka errepikaturik: “*Christoc gure Erredentoreac*” 2; eta honako egitura hau: *ayec gucioc* 6, 2, *ebec gucioc* 3, 2, *gauzabec gucioc* 3, 2, *riquezayec gucioc* 7, 1.

Hiztegia

Larramendiren hitzik ez dago. Hemen aipatzen ditugun berbak oso ezagun diren hitzen aldaera eta sinonimoak besterik ez dira. Hona: *aniz*, *aurrean*, *bekatore*, *bekelalbezela*, *eramo*, *geago*, *egin/in*, *iken* ‘izan’, *oian* ‘mendi’, *ore* ‘hura’.

Adizkitegia

Jakingarri izan daitezke aditz laguntzailea eta beste osagai bat nahasita sortzen diren formak: *barime* ‘bal(d)in ba’, *bauze* ‘baduzue’, *nauze* ‘nahi duzue’, *beairzet* ‘behar dizet’, *beaurc* ‘behar duk’. Hika mintzatzen zaio demonioa neskato bati: “errancio guezurredion eze ni *naun* demonioa, eta neuronec erran *nine ezuela* cer juan erregueren cortera ece joaten *beinze* galduco *incela*” 7, 2; eta Jesus dominioari: “*Goye* nora mala Satanás. Jangoicoa sollic serbizeuco *duc*, eta adoratuco *duc*” 4, 1. Ez dugu ahaztu nahi *lizequen* ‘balitz’ esan nahi duena: “bada cebille orduen demonioa... mundu gucien Jabe *lizequen* bezela” 5, 1. Ik. ere *zeikio* ‘zitzaion’ 1.

GURE LANA

Orrialdeak zenbatu gabe zeuden. Hitz laburtuak deslaburtu egiten ditugu eta guk sartu hizkiak kortxete barruan ematen, baina latinezkoetan ez dugu kortxeterik erabiltzen. Azpimarratu gabe zegoen latinezko pasarteren

bat azpimarratu egin dugu eta latinezkoetan ageri diren okerrak zuzendu eta orrialde peko oharretako batean zuzenketa guzien berri ematen dugu.

Hiztegia atalean ez ditugu sartu hitz guziak, *Adizkitegia* atalean ordea adizki denak sartzen ahalegindu gara.

Laburdurak: a. aditza, ad. adberbioa, adj. adjetiboa, au. aurrizkia, d. determinatzailea, gzt. gatzelaniaz, i. izena, ik. ikus, ing. ingelesez, io. izenordaina, j. juntagailua, lat. latinez, p. posposizioa.

PLATICA PARA LA DOMINICA PRIMERA DE QUARESMA.

[1]

DOMINGO PRIMERO DE QUARESMA EVANGELIUM MATH. 4
TUNC DUCTUS EST JESUS² A SPIRITU IN DESERTUM, UT
TENTARETUR A DIABOLO. MATH. 4.º

Evangeliste S[a]n Matheoc errat[e]ndigu egungo Evangelio s[a]nduen, ece Jesu [Chris]to gure erredemtoreac errecebitu orduco bautismo s[a]ndue S[a]n Ju[an] Bautistaren escutic Jordan cerizon vgaldebatean berla guietuzuela Spiritu S[a]nduec desiertoatera, t[e]ntacezan an demonioac. tentatuzue bada demonioac [Chris]to gure erredentorea iru aldis. Cego [Chris]to gure erredemtorea, berrogei egunes, eta berrogei gaves barutu ondoan goseac³, desierto art[an] eta aparecitu ceiquio demonioa, eta t[e]ntazue gulerequi, errat[e]n ciola: *si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant*. Jan Goicoaren⁴ semea barime zara, erranzazu arribec comverti deizela oguien. Naizue demonioac, nola beizego [Chris]to gure Erredemtorea, eimb[e]rce egunes eta gaves barutu ondoan gosseac, ssancezan bear baño gueago, eta inzezan becatu; baño garaytuzue demonioa [Chris]to gure Erredemtoreac erresp[ue]sta onequi: *non in solo pane vivit homo*; esta guizona oguierequi sollic bici: *sed in omni verbo, quos procedit de ore Dei*. beizic Jan Goicoaren izerequi, eta doctrinerequi⁵ bizide arime, eta aniz aldis gorpuze ere bai, bada Es[critu]ra S[a]nduec errat[e]ndigu, Moyses egonzela berrogei egunes ssan, eta edan bague⁶, eta mantenatu zuela bere arime; eta gorpuze ere bai Jan goicoan izerequi, eta doctrinarequi. [2] Garaituric demonioa t[e]ntacioontan acometicio berze batequi; lendabissicoa iquenze gulerequi eta bigarrena soberbiec-

1. Estalkian gurutzeta eta titulua.

2. E "Jesus". Latinezko okerrak: "mitē" 2; "tuis" 2; "hēc" 3, 2; "adoraberis" 3, 2; "arrogancia" 3, 2; "mitē" 6, 2; "hēc" 6, 2.

3. Pixka bat beherago "goseac".

4. Laburtu gabe eta bi hitz eginik.

5. Esango genuke lehenbizi "doctrinarequi" idatzi duela. Ik. orrialde bukaeran "doctrinarequi".

6. Lehenbizi "gavea". Ik. 10. oharra.

requi⁷, bada aparezitu ceiquio guizon deboto, eta piadosoaten figur[en], demonioa Jesu [Chris]to gure Erredentoreari Jerusalengo Elizabatean, eta eramozue⁸ lecu altoatera eta errancio: *si filius Dei es, mitte te deorsum*. Jangoicoaren semea barimezara egozizezu ortic zaure buruori, eta estuzu miñic artuco, cerengatic atraco daquizquizu Eingueruec, airean artuco zeituste, eta guardatuco zeituste miñic arzetic, Jangoicoac manaturic dauzquien becquela⁹: *quia Angelis suis mandavit de te: et in manibus suis tollent te*. eta cer vste duze pret[e]ndizenzuela demonioac t[e]ntacioontan? Pretendizenzue [Chris]to gure Erred[en]toreac egozizezan altoartatic bere burue, eta gueldizedian miñic artu gabe¹⁰, alaba zezaten, icust[e]n zuten gendec sandue bequela desbanecitu zedienagatic, edo ensoberbecitu zedienagatic [Chris]to gure Erred[e]ntorea: int[e]ntionequi t[e]ntatu zue demonioac sob[e]rbierequi bigarr[en] aldien. Beñe t[e]ntaciont[an] erresp[on]datucio [Chris]toc gure Erred[e]n[torea]c b[e]rre ex[cr]itu]re sagratuco testotequi: *scriptum est: non tentabis Dominum Deum tuum*. esc[ritu]ra sagratuec errat[e]ndu: estucu¹¹ t[e]ntatuco zaure Jaun eta Jangoicoa: emancio ent[e]ndazera demonioari, ece zoizquielaric escalerac cheisteco lecu alto, edo goitiartatic, egocizea bere burue ingeruec¹² eirean arrepatuco zutelaco desseoarequi, cela Jan Goycoa t[e]ntacea. Eta ocasionequi errat[e]ndigu guri guciogui S[a]n Agustin gloriosoac: *Pertinet ad sanam doctrinam, ut quando habet, quid¹³ faciat homo*, [3] *non tentet Dominum Deum suum*. Doctrina sanoa da: ez escacea Jangoicoari milagroric, gauren necesidadet[an], erremedietu alzazquigune[an] gaur[en] industrierequi, eta gaur[en] partetic aleguñe itearequi; bada balego bat gaizqui, eta ezpalezaq[ue] artu medizineric, eta pretenditu balezaq[ue] curecea gaizartatic, milagros, erremedioric imbague, iquenenlizaque tentacea Jaincoa.

Garaituzue [Chris]to gure Erred[e]ntoreac demonioa bigarren tentaciont[an], beñe orgatic eszue desistitu bere empenotic, bada da demonioa choil porfietu bere t[e]ntacio gueistuet[an]. t[e]ntazue iruguerren aldien, eta artaco eramo zue cristo¹⁴ gure erred[e]ntorea oyan alture anditecoatera¹⁵, eta andic eracusi zizquio munduco Errenu¹⁶ guciec, edo gueyenac, eta err[an]cio, ea, an dauzquizu Indie, an dauquezu Inlaterra, an Españë, an Francie, eta b[e]rre errenu guciec, *et gloriam illorum* eta Erreiñuetaco glorie gucie, cein baitire vrre, ciller, eta gueñeraco riqueza guciec, ebec dire munduonequi

7. E partiturik: *soberbie erequi*.

8. E “-zu”.

9. Hemen “becquela” eta pixka bat beherago “bequela”. “Bequela” eta “bezda” erabili ohi ditu.

10. Lehendabizi “bague”. Ik. 6. oharra.

11. Esango genuke lehenbizi “estuc” ipini duela eta gero *u* erantsi. Ik. *duc* 4. orrialdeko 1. paragrafoan.

12. Ik. “Eingueruec” orrialdeko honetan, gorago.

13. Beharbada “quod” irakurri behar da.

14. Horrela: “cristo”, minuskulaz eta *-b-* gabe.

15. Autoreak gero erantsia *-te-* silaba.

16. Hemen “Errenu” eta beherago berriz ere “errenu” eta “Erreiñu-”.

isuturic daudenen glorie; vrrea, cillerra, eta b[e]rze intresac¹⁷; eta gauzabec gucioc eracusi ondoan errancio demonioac, [Chris]to gure Erred[e]ntoreari; *haec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* ebec gucioc emeindizquizut, cheisten bazara ene oñetara, eta adoracen banazu. *haec de arrogantia dicit.* auguciau erranzue demonioac sob[e]rvies, eta arrog[anc]ies beteric, cergatic demonioa esce munduon[en] Jabe ofrecituceco¹⁸ [Chris]to gure Erred[e]ntoreari. beñe sob[e]rvies beteric, adoracezanagatic ofrecitucio mundu gucie [Chris]to gure Erred[e]ntoreari, berea iq[ue]ñbague; [4] eta [Chris]to gure Erred[e]n[torea]c ez sufriceagatic, eimb[e]rze atrebim[e]ntu, eta sob[e]rvie demonioari, egocizue nora mala, eta erresp[on]datucio: *Vade retro Satana.* Goye nora mala Satanas. Jangoicoa sollic serbizetuco duc, eta adoratuco duc. *Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.* em[en] eracusten digu [Chris]to gure Erred[e]n[torea]c eze zufritu beartugule gaurogui itendaquizquigun agrabioac, beñe ez Jangoicoari iten daquizquionac: au de egungo evangelioac errat[e]ndigune, eta azertaceco evangelioco doctrine escazogun Maria S[antissima]ri. asistizegule bere gracierequi. *Ave Maria.*

DUCTUS EST JESUS IN DESERTUM &. ^a
 NOLUNT CULPAE SUAE TRIBUERE CULPAM SUAM AUG. IN
 PSALM.7. ^m

Esta becatoren erte[an] gauze comunegoric, eta iago vsecendenic nola egocicea ber[en] becatu[en] culpec demonioari, escuseceagatic ber[en] bu-ruec. Estute nai becatorec egoci beren becatuen culpe beregui. dio S[a]n Agustin gloriosoac *nolunt culpae suae tribuere culpam suam.* eta au de itsutasan andibet becatorendaco¹⁹, eta ez embarazo chiquie arrep[e]nticeco deberas becatoreac. Au de embarazo andibet billezeco becatorec ber[en] erremedioa. Egungo egune[an] christio fielac desengueiñetu bearzeistet, eta beairzet²⁰ paratu [con]sideracioan, ecce becatu it[e]nduenac, berac duela culpe, eta ez demonioac; bada dio S[a]n Ag[us]t[ine]c ece demonioa dela catebatequi loturic dagona chacurre bezela, eta argatic aunquie inzequela, bene ezzaquela ozcaric in, beicic bere borondates arrimecen zeyonari sollic: *latrare potest mordere autem non potest nisi volentem* bañe err[an]zaqueze, ece demonio[an] podorea [5] eta astucie dela choil andie, eta aimb[e]rze, eta estela m[un]du[en] podoreric, eta inderric demonio[an] podorearequi, eta arren fuerzequi [com]paradeitequenic. Job Patriarcha S[a]nduarrec erranzum²¹ bequela. *Non est super terram potestas, quae comparetur ei.* Eguie da, christio fiela, Job Pa[triarc]ha S[a]nduarrec err[an]zue: estela munduen fuerzaric, eta podoreric demonioarequi [com]paradeitequenic, eta ongui zequienac be-

17. Horrela irakurtzen dugu: *-tr-*, ez baitugu uste hitza laburturik dagoenik.

18. Horrela: “ofrecituceco”.

19. E bi zatitan: *becatorem daco*.

20. Horrela: *beairzet*, ‘behar dizuet’ adierazteko.

21. Horrela: “-zum”, ‘zuen’ adierazteko.

quela err[an]zue, bara²² p[u]rgatuzue berac asqui. beñe noiz err[an]zue Jobec, christio fielac? Jobec expliquetuzue demonio[an] astutie, eta podorea [Chris]to gure Erred[e]ntorea m[un]dure etorri beño leen, eta eguie err[an]zue ordu[en] Jobec, ece ezela²³ ayn andie orduen, edo demboratt[an] demonio[an] astucie, eta podorea, ece escela arquicen munduen norequi igualatu, bada cebille orduen demonioa libre, eta suelto munduco Principe, soberano bezela, eta m[un]du guci[en] Jabe lizequen bezela. bañe ora[in]²⁴? [Chris]to gure Erred[e]ntorea mundure etorri esqueros, ya dago demonioa errendituric, humilleturic, abatituric, eta catea batequi loturic.

Espiritu S[a]nduec guietuzue [Chris]to gure Erred[e]ntorea desiortora: badaquize certara? deabruet t[e]ntacera, erranenduze. *ut tentaretur a diabolo*. bai eguie da: deabruet t[e]ntacera guietuzue, Beñe cetaco vste duze p[e]rmititu ceizquiola, [Chris]to gure Erred[e]n[torea]c demonioari t[e]ntacio ayec? P[e]rmititu cizquio dio S[a]n Gregorioc, Christor[en] t[e]ntacioequi, eta vitorieq[ui] garaitu guenzaguenagatic guc demonioa, gauren t[e]ntacioet[an]; eta logratu guenzaguenagatic aniz vitorie demonioaganic: *ut sic tentationes nostras, suis tentationibus vinceret*²⁵. Ea christio fielac animezeiste²⁶, eta pelea-zaiste valore andiereq[ui] demonioa zaur[en] enemigoar[en]²⁷ [con]tra, bada da choil cobardea, eta pendejoa, eta estauq[ue] batere indarric.

Aizeze nola [con]fesacenduen berac. aparecituceiquio ocasioates demonioa S[a]n Antonio [6] Abad Gloriosoari, eta inzizquio queja andiec²⁸ sandu gloriosoarre[en] discipuloen, eta c[hristio] guci[en] [con]tra, eze becatu iten zut[en] aldioro egost[en]cicen²⁹ dizquiotela aniz maldicio diabrueren [con]tra, eta errat[en]dutela. Maldittoa iq[ue]ndadiela diabruet diabruet du culpe nic becatu itea, eta, ofendicea Jangoy[coa]. eta estauq[ue]te sobra arracio? S[a]ndu Gloriosoarrec. O Antonio Antonio! erresp[on]datucio demonioac ssaq[ui]n beaurc, eze zuen Erred[e]ntoreac vzininduela batere indarric gave, eszaquet daus ere eguin, naiz miserable bat, eta desdichetuet: f[ue]rtequi egozinazaq[ue]ze neibauze. Cer nauze gueago christio fielac? nola [con]fesa- cea demonioac bere agos vere flaqueza.

David Profetac oguei, eta amargarr[en] salmo[an] errat[en]digu: obrazaze valore andiereq[ui] [con]fortazazquize zaur[en] viozac eta animezaiste: *viriliter agite, et confortetur cor vestrum*: eta S[a]n Geronimoc emat[e]ndigu motivoa. *quia debilis est hostis, non potest vincere, nisi volentem*. Cer[en]gatic zu[en] enemigoa, da inutile, eta flacoa, eta eszaq[ue] gareitu, bere borondates gareicera vst[e]ndiona ece b[e]reric. eta b[e]rcela discurrizegun, eta icuscegundun nola t[e]ntatuzue egun³⁰ [Chris]to gure Red[e]m[tore]a demonio-

22. "Bada"-ren aldaera.

23. Hemen "ezela" eta hamaika bat hitz beherago "escela".

24. Laburduraren arabera "orain" irakurtzen dugu.

25. Bazterrean *S[anctus] Greg[orius]*. Bestalde, guk azpimarratua da latinezko aipamena.

26. Hemen "-zeiste" eta hiru bat hitz beherago "zaiste".

27. Hurrengo orrialdeko 2. paragrafoan "enemigoa".

28. E "andie", bukaerako -c gabe.

29. Sobera dago -cicen, gure ustez.

30. Laburduraren arabera "eguen" irakurri behar genuke.

ac, cergatic moduartan bere[an] t[e]ntazengaytu gu ere beti. lendabissicoan paratu zizquio arribezuc aurre[an], eta err[an]cio. *si filius Dei es &^a* Jangoycoar[en] semea barimezara: err[a]nzazu arribec [con]vertideyzela oguien. eguincio acaso fuerzaric t[e]ntaciont[an]? ez por cierto dio S[a]n Ju[an] Chris[ostomoc]. Bigarr[en] t[e]nta[ci]o[an] eramoze Elizeco paraje goytibetera eta err[an]cio: *mitte te deorsum*: egozizezu zaure burori ortic. em[an]cio bulquezonembat? ez zaq[ue] dio S[a]n Ger[o]n[imoc] *persuadere potest praecipitare non potest*. P[er]suadituzeq[ue] aconsejatuceq[ue] bañe ez zaq[ue] fuerzaric eguin. Irugarr[en] t[e]nta[ci]o[an] eracusizicquio oy[an] altoatetic munduco grandeza guciec; eta err[an]cio [Chri]sto gure Err[edentorea]ri: ayec guciec eman[en]cizquiola ssarrizem baze arr[en] oñet[an], eta adoracen bazue: *haec omnia tibi dabo &^a* eta eguincio em[en] fuerzaric? ez por cierto antes modu andierequi errancio [7] nei bezue adonatu eman[en]zizquiola riquezayec guciec. Ea estuze icusi nola demonioac bere t[e]nta[ci]o[an]³¹ guciet[an] ezaq[ue]n berceeric eguin, beicic t[e]ntatu, incitetu, proponitu eta erreprentatu? cer beardu³²) Beñe acaso vecaturic eguinaracizoque nay estuenari? cer beardu inaraci, es zaq[ue] ezparimedu nei vecatoreac berac. Bada argatic vecatorea zarela Guizona, edo Andrea of[e]ndizenduzune[an] Jangoycoa, estuzu of[e]ndicen demonioan t[e]nta[ci]o[an] medios sollic, beicic ceure vorondate gueistoar[en] medios, t[e]ntacio gaistoa [con]s[e]nticearequi.

Erregue Españeco vizizen cene[an] Valladolid darizon ciudade[an], nescato gastebat cidoie Erreguerem [co]rtera, an vere vicia obequi atraco zuelaco int[e]ncioarequi errichiqui batetic. en[con]tratuze vide[an] Guizon bateq[ui], eta galdeincio guizonarrec, nora zidoyen, eta errespondatucio nescato gastearrec Erregueren [cor]tera cidoyela, errancio guizonarrec ez zuela cer joan, eze joaten baze galducozela, beñe escio casoric eguin nescatoarrec, eta joanze erreguer[en] cortera. eta an d[e]mbora³³ labur galduzue Jangoicoar[en] gracie, eta bere gorpuceco preñaric oberna³⁴, eta icusi zuene[an] bere burue embaraturic elduze bere Errire alquegorrituric. encontratuzue bideart[an], eta parajeart[an] bere[an] Guizonore, eta assiceiquio cargu item, cengatic eszuen iñ arrec errana, beñe nescatoore, escuseceagatic bere burue assize demonioari culpen egocicen, eta errancio: demonioac du culpe ni orla egotea bada t[en]tatu nindue, ein fuerte becatore, ece garaytu nindue, eta orduen Guizona cirudielaco arrec em[an]cio errebesbat, eta err[an]cio guezurredion eze ni naun demonioa, eta neuronec err[an]nine ezzuela³⁵ cer joan erregueren [cor]tera ece joaten beinze galduco incela; eta alare [8] christio fielac egozico dizquioze demonioari zauren becatuen culpec? ssaquincede bada emendic aurrera zauroc duzela zaur[en] becatuen culpe eta ez demonioac, eta procurazaze garbizea zeuren arimec becatu[en] manchetic

31. "Tentaciotan" behar luke.

32. Bukatu gabe utzi duen esaldi hau gero osatzen du: *cer beardu inaraci...*

33. Lehenbizi "de[m]pora".

34. Horrela irakurtzen dugu, ez baitugu uste laburturik dagoenik.

35. 'Ez huela' esan nahi du.

[con]fesio ombaten medios, eta servizezaze Jangoicoa obequi em[en]dic aur-
rera, neibauze logratu Jaun divinoar[en] gracie, eta glorie.

HIZTEGIA

A

- ABATITU (a.) ‘apaldu, lurreratu’. ya dago demonioa errendituric, humilleturic, *abati-
turic* 5, 1.
- ABEK (d.) ‘hauek’. *gauzabec* 3, 2.
- ADORATU (a.) ‘gurtu’. *adoratu* 7, 1.
- AGO (i.) ‘aho’. bere *agos* 6, 1.
- AIEK (d.) ‘haiek’. *ayec* guciec 6, 2; *riquezayec* 7, 1; Erreñueietaco 3, 2.
- AIN (ad.) ‘hain’. *ayn* andie... ece 5, 1; *ein* fuerte... ece 7, 2.
- AINBERZE (d.) ‘hainbeste’. *aimb[e]rze* 5, 1; *eimberze* egunes 1.
- AIRE (i.) ‘aer’ lat. *airean* artuco zeituste 2; *eirean* 2.
- AITU (a.) ‘entzun, aditu’. *Aizeze* 5, 3.
- AKOMETITU (a.) ‘eraso’. *acometitucio* 2.
- AKONSEJATU (a.) ‘aholkatu’. *aconsejatuq[ue]* 6, 2.
- AL (i.) ‘ahalmen’. erremedietu *ahazquigune[an]* 3, 1.
- ALABATU (a.) ‘goretsi’. *alaba* zezaten 2.
- ALARE (ad.) ‘hala ere’. eta *alare* 7, 2.
- ALDI (i.) ‘bider’. iru *aldis* 1; aniz *aldis* 1; bigarr[en] *aldien* ‘bigarren aldiz’ 2.
- ALDIORO (ad.) ‘beti’. becatu iten zut[en] *aldioro* 6, 1.
- ALEGIN (i.) ‘ahalegin’. *aleguiñe* itearequi 3, 1.
- ALKEGORRITU (a.) ‘biziki ahalketu’. *alquegorrituric* 7, 2.
- AMARGARREN (d.) ‘hamargarren’. ogeui, eta *amargarr[en]* salmo[an] 6, 2.
- AN (ad.) ‘han’. *an* 7, 2; *andic* 3, 2.
- ANDI (adj.) ‘handi’. alture *anditecoatera* 3, 2; andi 4, 2.
- ANDRE (i.) ‘emakume’. Guizona, edo *Andrea* 7, 1.
- ANIMETU (a.) ‘bihotz-berotu’. *animezaiste* 6, 2.
- ANIZ (d.) ‘asko’. *aniz* aldiz 1; *aniz* victorie 5, 2.
- APAREZITU (a.) ‘agertu’. *aparecitu* ceiquio 1.
- ARAZI (a.) ‘erazi, erazo’. *eguinaraci* 7, 1; *inaraci* 7, 1.
- ARGATIK (ad.) ‘horregatik’. eta *argatic* 4, 2.
- ARIME (i.) ‘arima, gogo’. *arime* 1.
- ARKITU (a.) ‘aurkitu, kausitu’. *arquicen* 5, 1.
- ARRAZIO (i.) ‘arrazoi, argumentu’. estauq[ue]te sobra *arracio* 6, 1.
- ARREK (d.) ‘hark’. *arrec* 7, 2; *art[an]* 1; *artaco* 3, 2; *arr[en]* 6, 2.
- ARREPATU (a.) ‘hartu, eutsi’. eingeruec eirean *arrepatuco* zutelaco 2.
- ARREPENTITU (a.) ‘damutu’. *arrep[e]nticeco* 4, 2.
- ARRI (i.) ‘harri’, *arribezuc* 6, 2.
- ARRIMETU (a.) ‘hurbildu’. *arrimecen* 4, 2.
- ARTU (a.) ‘izan’. *ezpalezaq[ue]* *artu* medizineric 3, 1; estuzu miñic *artuco* 2.
- ASI (a.) ‘hasiera eman’. *assiceiquio* 7, 2.
- ASISTITU (a.) ‘lagundu’. *asistizegule* 4, 1.
- ASKI (ad.) ‘erruz, ugari’. p[u]rgatuzue berac *asqui* 5, 1.
- AT (d.) ‘bat’. desiertoatera 1; *desdichetuet* (naiz) 6, 1.
- ATRA (a.) ‘atera’. *atraco* daquizquizu 2.
- ATREBIMENTU (a.) ‘ausardia’. *atrebim[e]ntu* 4, 1.
- AU (d.) ‘hau’. *auguciau* 3, 2.
- AUNKI (i.) ‘zaunga’. *chacurre bezela*, ... *aunque* inzequela 4, 2.

AURRE (i.) 'aitzin'. *aurre[an]* 6, 2; emendic *aurrera* 8.

B

- 1 BA- (au.) 'si' lat./gazt. *bada* balego 3, 1; *ezpalezaq[ue]* 3, 1.
 2 BA- (au.) 'bai'. *badaquize* 'scitis' 5, 2.
 1 BADA (j.) 'zeren' lat. 'quia'. *bada* t[e]ntatu nindue 7, 2; *bara* (sic -r-) 5, 1.
 2 BADA (j.) 'beraz'. ssaquincedece *bada* 8; *Bada* argatic 7, 1.
 BAGE (p.) 'gabe, barik'. edan *bague* 1.
 BAI (ad.) 'sí' gazt. *bai* eguia da 5, 2.
 BAIT- (au.) Ik. NOLA eta ZEIN.
 BALORE (i.) 'adore, kemen'. *valore* 5, 2.
 BAÑA (j.) 'baina'. *baña* 1; *bañe* 4, 2; *beñe* 3, 2; *bene* 4, 2.
 BAÑO (j.) 'baino'. bear *baño* gueago 1; *beño* 5, 1.
 BARIME 'balain ba'. *barime* zara 1; *ezparime* 7, 1.
 BARUTU (a.) 'barau egin'. *barutu* ondoan 1.
 BAT (d.). balego *bat* gaizqui 3, 1; berze *batequi* 2; vgalde**batean** 1; *batere* 5, 2.
 BAZUK (d.) 'some' ing. *arribezuc* 6, 2.
 BEAR IZAN (a.) 'premia izan'. bear *baño* gueago 1.
 BEIZIK (j.) 'baino'. *beicic* 1, 4, 2.
 BEKATORE (i.) 'bekatari'. *becatorec* 4, 2; *vecatoreac* 7, 1.
 BEKATU (i.) 'hoben'. inzezan *becatu* 1; *vecaturic* 7, 1.
 BEKELA (j.) 'bezala'. *bequela* 5, 1; *becquela* (sic -cq-) 2. Ik. BEZELA.
 BERA (d.) Lat. 'ipse; idem'. *berac* duela culpe, eta ez demonioac 4, 2; *beregui* 4, 2; mo-
 duartan *bere[an]* 6, 2.
 BERE (io.) Ing. 'his, her, its'. *bere* 1; *berea* iq[ue]nbague 3, 2; *vere* 6, 1.
 BEREN (io.) Ing. 'their'. *ber[en]* becatu[en] 4, 2.
 BERLA (ad.) 'berehala'. *berla* 1.
 BERZE (d.) 'bertze'. *berze* batequi 2.
 BERZELA (ad.) 'bertzela, bestela'. eta *b[er]cel*a 6, 2.
 BERROGEI (d.). *berrogei* egunes 1.
 BETE (adj.) 'full' ing. arrog[an]cics *beteric* 3, 2.
 BETI (ad.) Lat. 'semper'. *beti* 6, 2.
 BEZELA (j.) 'bezala'. *bezela* 4, 2. Ik. BEKELA.
 BIDE (i.) 'kamio, errepide'. *bideart[an]* 7, 2; *vide[an]* 7, 2.
 BIGARREN (d.). *bigarren* 3, 2.
 BILLETU (a.) 'aztertu, bila aritu'. *billezeco* 4, 2.
 BIOZ (j.) 'bihotz', *viozac* 6, 2.
 1 BIZI IZAN (a.) Lat. 'vivo'. esta... *bici* 1; *bizide* 1; *vizizen* cene[an] 7, 2.
 2 BIZI (i.) Lat. 'vita'. vere *vicie* 7, 2.
 BORONDATE (i.) 'nahi, gura'. bere *borondates* 4, 2; *vorondate* 7, 1.
 BULKEZON (i.) 'bultzada'. *bulquezonembat* 6, 2.
 BURU (i.) Lat. 'caput'. egozizezu ortic zaure *buruori* 'temetipsum' 2; bere *burue* 'seme-
 tipsum' 2; beren *buruec* 4, 2; zaure *burori* (sic -ro-) 6, 2.

D

- DAUS (d.) 'deus, ezer'. eszaquet *daus* ere eguin 6, 1.
 DEABRU (i.) 'demonio'. *deabruec* 5, 2; *diabruec* 6, 1.
 DEMONIO (i.) 'deabru'. *demonioac* 1.
 DENBORA (i.) 'aldi'. *demborart[an]* 5, 1; eta an *d[e]mbora* labor galduzue... gracie
 7, 2.
 DESISTITU (a.) 'etsi, utzi'. *desistitu* 3, 2.

E

- EBEK (d.) 'hauek'. *ebec* dire 3, 2; *ebec* gucioc 3, 2; *arriebec* 1. Ik. ABEK.
- EDAN (a.) Lat. 'poto'. *ssan*, eta *edan* bague 1.
- EDO (j.) 'nahiz'. *edo* 2.
- EGIE (i.) Lat. 'veritas'. *Eguie* da 5, 1.
- EGIN/IN (a.) 'zertu, burutu'. *egin* 6, 1; *eginaraci* 7, 1; *inaraci* 7, 1; *imezan* 1; *itearequi* 3, 1.
- EGON (a.) 'izan'. *egomela* 1; *egotea* 7, 2.
- EGOZI (a.) 'bota, jaurtiki'. *egozizezu* ortic zaure buruori 2; *egost[en]* 6, 1.
- 1 EGUN (i.) Lat. 'dies'. berrogeuei *egunes* 1; Egungo *egune[an]* 4, 2.
- 2 EGUN (ad.) 'gaur'. *egungo* Evangelio s[a]nduen 1.
- EINGERU (i.) 'aingeru'. *Eingueruec* 2.
- ELDU (a.) 'etorri'. *elduze* 'etorri zen' 7, 2.
- ELIZA (i.) 'jauretze'. Jerusalemgo *Elizabatean* 2.
- EMAN (a.) 'eskaini', lat. 'do'. *emancio* ent[e]ndazera... ece 2; *eman[en]* 6, 2; *emein* 3, 2.
- EMEN (ad.) 'hemen'. *em[en]* 4, 1; *emendic* aurrera 8.
- ENE (io.) 'nere'. *ene* oñetara 3, 2.
- ENTENDATU (a.) 'ulertu, aditu'. *emancio* ent[e]ndazera... ece 2.
- ERAKUSI (a.) 'agertu'. *eracusi* zizquio 3, 2.
- ERAMO (a.) 'eraman, eroan'. *eramo* zue 3, 2.
- ERE (ad.) gorpuz *ere* bai 1; eszaquet *ere* daus *ere* eguin 6, 1.
- ERRAN (a.) 'esan'. *erran* 1; *erranen* 5, 2.
- ERREBES (i.) 'zartako'. em[an]cio *errebes*bat 7, 2.
- ERREDENTORE (i.) 'redemptor'. gure *erredentoreac* 1; *Erredentoreari* 2; Red[em]to[rea] 6, 2.
- ERREGI (i.) Lat. 'rex'. *Erregue* Españecoa 7, 2; *erregueren* [cor]tera 7, 2.
- ERREINU/ERRENU (i.) 'erresuma'. *Erreiñuetaco* 3, 2; *Errenu* 3, 2.
- ERRESPONDATU (a.) 'erantzun'. *erresp[on]datucio*, 2.
- ERREZEBITU (a.) 'hartu, jaso'. *errecebitu* orduco 1.
- ERRI (i.) 'herri'. *errichiqui* batetic 7, 2.
- ERTE (i.) 'tarte'. becatoren *erte[an]* 4, 2.
- ESKATU (a.) 'erregutu'. ez *escacea* Jangoicoari 3, 1.
- ESKEROS '-z geroz'. etorri *esqueros* 5, 1.
- ESKRITURA SAGRATU (i.). *escr[itur]a* *sagratuec* 2.
- ESKU (i.) Lat. 'manus'. S[a]n Ju[an] Bautistaren *escutic* 1.
- ESPIRITU SANDUE (i.) 'Spiritus Sanctus'. *Espiritu Sanduec* 5, 2; *Spiritu Sanduec* 1.
- ETA (j.). *eta* 1.
- ETORRI (a.) 'heldu, jin'. *etorri* beño leen 5, 1.
- EZ (ad.). *ez escacea* 3, 1.
- 1 EZE (j.) '(konplet)'. *errat[e]ndigu*... ece 1; *ecce* (sic -cc-) 4, 2.
- 2 EZE (j.) 'zeren'. guezurredion *eze* ni naun demonioa 7, 2.
- 3 EZE (j.) 'salbu'. eszaq[ue] *gareitu*... vstendiona ece b[e]rceic 6, 2.

G

- GABE (p.) 'bage, barik'. artu *gabe* 2; indarric *gabe* 6, 1.
- GAISTO (adj.) 'donge'. t[e]ntacio *gaistoa* 7, 1; t[e]ntacio *gueistuet[an]* 3, 2.
- GAIZ (i.) 'gaitz, gaixotasun'. *gaizartatic* 3, 1.
- GAIZKI (adj.) 'gaixo, eri'. balego bat *gaizqui* 3, 1.
- GALDEIN (a.) 'galdetu, itaundu'. *galdeincio* 7, 2.
- GALDU (a.) 'hondatu'. *galducozela* 7, 2; *galduco* incela 7, 2.
- GARAITU (a.) 'gailendu, bentzutu'. *garaytuazue* 1; *gareitu* 6, 2.
- GARBITU (a.) 'xahutu'. *garbizea* zeuren arimec 8.

- GASTE (adj.) 'gazte'. nescato *gastebat* 7, 2.
 GAU (i.) Lat. 'nox'. berrogei *gaves* 1; eimberce *gaves* 1.
 GAUROK (io.) 'geurok'. (guc) *gaurogui* 4, 1; guc... *gauren* 5, 2.
 GAUZA (i.) 'zer, objektu'. *gauzabec* 3, 2; *gauze* 4, 2.
 GEAGO (ad.) 'gehiago'. bear baño *gueago* 1; Cer nauze *gueago* 6, 1.
 GEIEN (adj.) 'gehien'. Errenu guciec, edo *gueyenac* 3, 2.
 GEIÑERAKO (adj.) 'gainerako, beste'. *gueiñeraco* riqueza guciec 3, 2.
 GELDITU (a.) 'geratu'. *gueldizedien*, 2.
 GEZUR (i.) Lat. 'mendacium'. *guezurrecion* 7, 2.
 GIETU (a.) 'gidatu'. *guietuzuela* 1.
 GIZON (i.) Lat. 'vir'. *Guizona*, edo Andrea 7, 1; *guizonarrec* 7, 2.
 GOITI (adj.) 'goi, gora'. lecu alto, edo *goitiartatic* 2.
 GORPUZ (i.) 'gorputz, soin'. *gorpuze* 1.
 GOSE (i.) 'jangura'. Cego... *goseac* 1; beizego... *gosseac* 1.
 GU (io.) Lat. 'nos'. *gu* ere 6, 2; *guc* 5, 2; *guri* 2; *gure* 1. Ik. GAUROK.
 GUZI (d.) 'guzti, oro, dena'. *auguciau* 3, 2; *ebec gucioc* 3, 2; *guri guciogui* 2.

I

- IAGO (ad.) 'gehiago'. Esta... *gauze* comunegoric, eta *iago* vsecendenic, nola... 4, 2.
 IKEN (a.) 'izan'. lendabisscoa *iquenze* gulerequi 2; tentazioez ari da; *iquenenlizaque* 3, 1.
 IKUSI (a.) 'begietsi'. estuze *icusi* 7, 1.
 INDAR (i.) 'ahalmen'. *indarric* gave 6, 1; *inderric* 5, 1.
 INTRES (i.) 'ondasun'. vrrea, cillerra, eta b[e]rze *intresac* 3, 2.
 IRU (d.) 'hiru'. *iru* aldiz 1.
 IRUGARREN (d.) 'hirugarren'. *irugarr[en]* 6, 2; *iruguerren* aldien 'hirugarren aldiz' 3, 2.
 ITSUTASUN (i.) Lat. 'caecitas'. *itsutasun* andibet 4, 2.
 ITSUTU (a.). *itsuturic* 3, 2.
 IZ (i.) 'berba, hitz'. *izerequi* 1.

J

- JABE (i.) 'nagusi, ugazaba'. munduon[en] *Jabe* 3, 2.
 JAINKO (i.) 'Jainko, Jaungoiko'. *Jaincoa* 3, 1. Beste guzietan *Jangoiko*.
 JANGOIKO (i.) 'Jainko, Jaungoiko'. *Jangoicoa* 2; *Jan Goicoaren* 1.
 JAUN (i.) Lat. 'dominus'. *Jaun* eta *Jangoicoa* 2.
 JENDE (i.) 'pertsonea'. *gendec* 2.
 JESU KRISTO (i.) 'Jesukristo'. *Jesu [Chris]to* 2.
 JOAN (a.) '-ratu'. ez zuela cer *joan*, eze *joaten* baze 7, 2.

K

- KARGU IN (a.) 'agiraka egin' (?). assiceiquio *cargu item*, cerengatic eszuen iñ arrec errana 7, 2.
 KATE(A) (i.) Lat. 'catena'. *catea* batequi 5, 1; *catebatequi* 4, 2.
 KONBERTITU (a.) 'bihurtu, bilakatu'. erranzazu arriebec *comverti* deizela oguien 1.
 KONPARATU (a.) 'erkatu, berdindu'. [com]paradeitequenic 5, 1.
 KRISTIO (i.) 'kristau'. *christio* fielac 4, 2.

L

- LABUR (adj.) 'motz, murriz'. d[e]mbora *labur* 'brevi tempore' 7, 2.
 LEKU (i.) 'toki'. eramozue *lecu* altoatera 2.
 LEN (ad.) 'lehenago'. etorri beño *leen* 5, 1.

LENDABISIKO (d.) 'lehenbiziko'. *lendabissicoa* (tentazioa) 2.
 LOTU (a.) 'estekatu'. catebatequi *loturic* dagona (sic -a) chacurre bezela 4, 2; catea batequi *loturic* 5, 1.

M

MANATU (a.) 'agindu'. Jangoicoac *manaturic* dauzquien becquela 2.
 MANTENATU (a.) 'mantendu'. *mantenatu* zuela bere arime... Jan goicoan... doctri-narequi 1.
 MARIA SANTISIMA (i.) 'Ama Birjina'. *Maria S[antissima]ri* 4, 1.
 MEDIO (i.) 'bitarte'. [con]fesio ombaten *medios* 8.
 MIN (i.) 'oinaze'. estuzu *miñic* artuco 2.
 MODU (i.) 'era, gisa'. *moduartan* bere[an] 6, 2.
 MOISES (i.). *Moyses* 1.
 MUNDU (i.) 'lur'. *munduonequi* 3, 2; *munduco* Errenu guciec 3, 2.

N

NAI IZAN (a.) 'gura izan'. Estute *nai* 4, 2; Cer *nauze...*? 6, 1; *neibauze* 'nahi baduzue' 6, 1.
 NESKATO (i.) 'neska', *nescato* gastebat 7, 2.
 NEURONEK (io.). *neuronec* err[an]nine (o andrea) 7, 2.
 NI (io.). *ni* naun demonioa 7, 2; *nic* 6, 1. Ik. NEURONEK.
 NOIZ (ad.). *noiz* err[an]zuzue...? 5, 1.
 1 NOLA (ad.) 'Aizeze *nola* [con]fesaenduen 5, 3; Cer nauze gueago... *nola* [con]fesa-cea demonioac...? 'demonioak konfesatzea baino'? 6, 1.
 2 NOLA BAIT (j.) 'zeren'. *nola beizego* [Chris]to... gosseac 1.
 NOR (io.) Lat. 'quis'. *norequi* igualatu 5, 1.
 NORA (ad.). galdeincio... *nora* zidoyen 7, 2.

O

OBEKI (ad.) 'hobeto'. an vere vicia *obequi* atraco zuelaco 7, 2.
 OBERN (adj.) 'hoberen'. prenaric *oberna* 7, 2.
 OBRATU (a.) 'ihardun, lehiatu'. *obrazaze* valore andiereq[ui] 'viriliter agite' 6, 2.
 OGEI (d.) 'hoge'i'. *oguei*, eta amargarr[en] 6, 2.
 OGI (i.). *oguien* 1.
 OIAN (i.) 'mendi'. *oyan* alture anditecoatera (Tabor mendia da) 3, 2.
 OIN (i.). ene *oñetara* 3, 2.
 ON (adj.). [con]fesio ombaten 8.
 ONDOAN (ad.) 'eta gero, ondoren'. barutu *ondoan* 1.
 ONEK (io.) 'honek'. erresp[ue]sta *onequi* 1; *tentaciont[an]* 3, 2.
 ONGI (ad.) 'ondo'. *ongui* zequienac bequela 5, 1.
 OR (ad.) 'hor'. egozizezu *ortic* zaure buruori 2.
 ORAIN (ad.). *ora[in]* 5, 1.
 ORDU (i.) 'une, mementu'. errecebitu *orduco* 'bezain laster' 1.
 ORDUEN (ad.) Lat. 'tunc'. *orduen...* em[an]cio errebesbat 7, 2.
 ORE (io.) 'hura'. Guizonore 7, 2; *nescatoore* 7, 2.
 ORGATIK (ad.) 'horregatik, hala eta guztiz ere'. beñe *orgatic* eszue desistitu 3, 2.
 ORI (io.) 'hori'. zaure buruori 2.
 ORLA (ad.) 'horrela'. ni *orla* egotea 7, 2.
 OZKA (i.) "horzka, ausiki". ezzaquela *ozcaric* in 4, 2.

P

- PARATU (a.) 'ipini, jarri'. paratu [con]sideracioan 4, 2.
 PELEATU (a.) 'borrokatu'. *peleazaiste* 5, 3.
 PODORE (i.) 'indar, ahalmen'. estela mundu[en] *podorenic*, eta inderric 5, 1; fuerzaric, eta *podorenic* 5, 1.

S

- SANDU (adj.) 'saindu, santu'. Evangelio *s[a]nduen* 1; *s[a]ndu* glorioso 6, 1.
 SEME (i.). *semea* 1.
 SERBIZETU (a.) 'zerbitu'. Jangoicoa sollic *serbizetuco* duc 4, 1.
 SOLLIK (ad.) 'bakarrik'. Ik. SERBIZETU.

TX

- TXAKUR (i.) 'zakur', *chacurre* 4, 2. Ik. LOTU.
 TXEITXI (a.) 'jaitsi, jatsi, jeitsi'. *cheisteco* lecu alto, edo goitiartatic 2; *cheisten* bazara ene oñetara 3, 2.
 TXIKI (adj.) 'txipi, txiker'. *errichiqui* batetic 7, 2.
 TXOIL (ad.) 'txit, oso'. astucie dela *choil* andie 5, 1.

U

- UGALDE (i.) 'ibai'. Jordan cerizon *vgaldebatean* 1.
 URRE (i.) Lat. 'aurum'. *vrrea*, cillerra 3, 2; *vrre*, ciller 3, 2.
 USTE IZAN (a.) 'pentsatu'. cer *vste* duze...? 2.
 UZI (a.) 'utzi, laga'. *vzĩnduela* 6, 1; *vst[e]ndiona* 6, 2.

X

- XAKIN (a.) 'jakin', *ssaquincede* 8.
 XAN (a.) 'jan', *ssan*, eta edan 1; *ssancezan* 1.
 XARRI (a.) 'ipini, paratu'. *ssarrizem* (sic -m) baze arr[en] oñet[an] 6, 2.

Z

- ZAURE (io.) Ik. ZEURE.
 ZAUREN (io.) IK. ZEUREN.
 ZAUROK (io.) 'zeurok'. *ssaquincede*... *zauroc* duzela 8.
 ZEIN BEIT (io.) Erreĩñueietaco glorie gucie, cein beitare vrre, ciller, eta... 3, 2.
 ZER (io.) Lat. 'quid'. cer *vste* duze...? 2; *certara* 5, 2; *cetaco* 5, 2.
 ZERENGATIK (j.) 'zergatik, zeren'. *cerengatic* atraco daquizquizu 2; *cerengatic* eszuen iñ 7, 2.
 ZERGATIK (j.) 'zereingatik'. *cergatic*... esce 3, 2; *cergatic* t[e]ntazengaytu 6, 2.
 ZEURE (io.). (zuc) *ceure*... medios 7, 1; (zuc) *zaure* buruori 2.
 ZEUREN (io.). (zuec) *zeuren* arimec 8; *zauroc*... *zaur[en]* 8.
 ZILLER (i.) 'zilar'. vrre, *ciller* 3, 3; vrrea, *cillerra* 3, 2.
 ZUEN (io.). *zuen* Erred[e]ntoreac 6, 1.

ADIZKITEGIA

B

BALEGO 'balego'. *balego* 3, 1.
 BAUZE. Ik. DUZE.
 BEAIRZET. Ik. DIZET.
 BEAURK. Ik. DUK.
 BEINZE 'bahintz'. joaten *beinze* galduco incela 7, 2.

D

DA 'da'. *da* 3, 1; *denic* 4, 2.
 DADIEN 'dadin'. *dadiela* 6, 1.
 DAGO 'dago'. *dago* 5, 1; *dagona* 4, 2.
 DAKIZE 'dakizue'. *daquize* 5, 2.
 DAKIZKIGU 'zaizkigu'. *daquizquigun* 4, 1.
 DAKIZKIO 'zaizkio'. *daquizquionac* 4, 1.
 DAKIZKIZU 'zaizkizu'. *daquizquizu* 2.
 DARIZO 'deritzo'. Valladolid *darizon* ciudade[an] 7, 2.
 DAUDE 'daude'. *daudenen* 3, 2.
 DAUKE 'dauka'. *estauq[ue]* 5, 2.
 DAUKETE 'daukate'. *estauq[ue]te* 6, 1.
 DAUKEZU 'daukazu'. *dauquezu* 3, 2.
 DAUZKI 'dauzka'. *dauzquien* becquela 2.
 DAUZKIZU 'dauzkazu'. *dauzquizu* 3, 2.
 DEITEKE 'daiteke'. [com] *para deitequenic* 5, 1.
 DEIZEN 'daitezen'. converti *deizela* 1.
 DIGU 'digu'. *digu* 1; *digune* 4, 1.
 1 DIO 'dio'. *vst[e]ndiona* 6, 2.
 2 DIO 'dio'. *dio* 'esaten du' 4, 2.
 DION 'esaten dun'. guezurre *dion* 7, 2.
 DIRE 'dira'. *dire* 3, 2.
 DIZET 'dizuet'. *beairzet* 'behar dizuet' 4, 2.
 DIZKIOTE 'dizkiote'. *dizquiotela* 6, 1.
 DIZKIOZE 'dizkiozue'. *dizquioze* 8.
 DIZKIZUT 'dizkizut'. *dizquizut* 3, 2.
 DU 'du'. *du* 6, 1; *duenac* 4, 2.
 DUK 'duk'. *duc* 4, 1; *beaurc* 'behar duk' 6, 1.
 DUTE 'dute'. *Estute* 4, 2.
 DUZE 'duzue'. *duze* 2; *neibauze* 'nahi baduzue' 6, 1; *nauze* 'nahi duzue' 6, 1; *duzela* 8.
 DUZU 'duzu'. *estuzu* 7, 1; *estucu* (sic -cu). 2.

G-I

GAITU 'gaitu'. *gaytu* 6, 2.
 GENZAGEN 'genezan'. garaitu *guenzaguenagatic*..., eta logratu *guenzaguenagatic* 5, 2.
 GOIE 'hoa'. *Goye* nora mala Satanas 4, 1.

L-N-T-U

LEZAKE 'lezake'. *balezag[ue]* 3, 1.
 LIZAKE 'litzateke'. *lizaque* 3, 1; mundu gucien Jabe *lizequen* bezela 'balitz bezala' 5, 1.
 NAIZ 'naiz'. *naiz* 6, 1.

NAUN 'naun'. ni *naun* 7, 2.
 NAZU 'nauzu'. *banazu* 3, 2.
 NAZAKEZE 'nazakezue'. *nazaq[ue]ze* 6, 1.
 NINDUE 'ninduen'. *nindue* 7, 2.
 NINE 'nian, nan'. *nine* 7, 2.
 TUGU 'ditugu'. *beartugule* 4, 1.
 UE 'huen'. *ezuela* cer joan 7, 2.

Z

1 ZAGUN 'dezagun'. *discurrizegun* 6, 2; *icuscegun* 6, 2.
 2 ZAGUN 'diezagun'. *asistizegule* 4, 1.
 ZAISTE 'zaitzte'. *zaiste* 5, 2; *animezeiste* 5, 2.
 ZAKE 'dezake'. *eszaq[ue]* gareitu 6, 2; *aconsejatuceq[ue]* 6, 2.
 ZAKET 'dezaket'. *eszaquet* 6, 1.
 ZAKEZE 'dezakezue'. *zaqueze* 4, 2.
 ZARA 'zara'. *zara* 6, 2; *zarela* 7, 1.
 ZAZE 'ezazue'. *obrazaze* 6, 2; *procurazaze* 8; *ssaquincece* 8.
 ZAZKIGU 'ditzakegu'. *erremieditu alzazquigune[an]* 3, 1.
 ZAZKIZE 'itzazue'. [con] *fortazazquize* 6, 2.
 ZAZU 'ezazu'. *erranzazu* 1; *egozizezu* 2.
 ZE 'zen'. *ze* 2; *esce* 3, 2.
 ZEBILLE 'zebilen'. *cebille* 5, 1.
 ZEDIEN 'zedin'. *gueldizedien* 2; *desbanecitu zedienagatic*, *edo ensoberbecitu zedienagatic* 2.
 ZEGO 'zegoen'. *Cego* 1.
 ZEIKIO 'zitzaion'. *ceiquio* 1.
 ZEIO 'zaio'. *zeyonari* 4, 2.
 ZEISTET 'zaitzitet'. *zeistet* 4, 2.
 ZEITUSTE 'zaituzte'. *zeituste* 2.
 ZEIZKIO 'zizkion'. *ceizquiola* 5, 2. Ik. ZIZKIO.
 ZEKIE 'zekien'. *zequienac* 5, 1.
 ZERIZO 'zeritzon'. Jordan *cerizon* vgaldebatean 1.
 ZEZAN 'zezan'. t[e]ntacezan 1; *egozizezan* 2.
 ZEZATEN 'zezaten'. *alaba zezaten* 2.
 ZIDOIE 'zihoan'. *cidoie* 7, 2.
 ZIO 'zion'. *err[an]cio* 2; *ciola* 1.
 ZIRUDIE 'zirudien'. Guizona *cirudielacoarrec* 7, 2.
 ZIZEN '?'. *egost[en]cicen dizquietela* 6, 1. Ik. 29. oharra.
 ZIZKIO 'zizkion'. *zizquio* 3, 2; *zicquio* (sic -c-) 6, 2.
 ZOGUN 'diezaiogun'. *escazogun* 4, 1.
 ZOIZKIE 'zeuzkan'. *zoizquielaric* 2.
 ZOKE 'diezaioke'. *eguiñaracizoque* 7, 1.
 ZUE 'zuen'. *zue* 1; *zuela* 1; *eramozu* (sic *zu*) 2; *erranzum* (sic -m) *bequela* 5, 1.
 ZUTE 'zuten'. *zuten* 2.

LABURPENA

Euskal testu bat ematen dugu ezagutzera. Aldizkari honetan argitaratu ditugun beste zenbaitekin bilduma bat osatzen du. Goi-Nafarroako Goñerrin kokaturik dagoen Munarritz herrian izan ziren denak aurkituak orain dela hi-

rurogeita hamalau bat urte eta bilduma horretan 8. saila osatzen du. XVIII. mendeko erdi aldekoa izan daiteke.

Laburki azaltzen dugu eskuidatzia eta ukitzen dugu zenbait puntu, noiz, non, eta nork izan zen egina ikasteko, eta nolako ta nongo euskara darabilen. Goi-Nafarroako euskara erabiltzen duela baieztatzen dugu.

RESUMEN

Se da a conocer un nuevo texto hallado en el valle alto-navarro de Goñi. Forma parte de la colección de documentos en vascuence encontrados en el pueblo de Munarriz hace unos setenta y cuatro años, y creemos que fue redactado en el siglo XVIII.

Describimos el manuscrito y tratamos algunos puntos referentes a la fecha, el lugar y el autor del mismo, y exponemos algunos aspectos lingüísticos, para concluir que se trata del vascuence de Alta-Navarra.

RÉSUMÉ

Un nouveau texte a été mis à notre connaissance, trouvé dans la vallée de Goñi, en Haute-Navarre. Il fait partie de la collection de documents en langue basque trouvés dans le village de Munarriz il y a soixante-quatre ans, et à propos duquel nous pensons qu'il fut rédigé au XVIIIème siècle.

Nous décrivons le manuscrit et nous traitons quelques points se référant à la date, le lieu et l'auteur de celui-ci, et nous exposons quelques aspects linguistiques, pour conclure sur le fait qu'il s'agit de la langue basque de Haute-Navarre.

SUMMARY

We publish a new document in the Basque language. It belongs to a collection composed of many texts written in the 18th and 19th centuries. The collection was found about 74 years ago in Munarriz, a village situated in the High-Navarrese valley called Goñerri/Valdegoñi.

In a brief introduction we describe the manuscript and attempt to know the date it was written at and its author. We offer some language facts and we conclude that it is composed in a Basque variety spoken in High-Navarre.

Domingo primero de Quaresma Evang. ^{Matth.} ^{4.}
 tunc ducor e Ierusal. e spilon in desertu,
 et tentatur a diabolo. Matth. 4.
 - Evangelio (n. Matheo) errandigu equingo Evan-
 gelio (nduen) ecc Iesu Xpoo gure. In dem-
 oniac exebitu vidues baurimo (nduen) p
 in. Dauditayy esuore Iordan cepton Val-
 de baccan berta gurionueta spilon Indea
 deluxo terea, tracceran am demoniac:
 temature bada demoniac Xpto gure ex-
 ridemioea qui auit. Cego Xpto gure ex-
 ridemioea, berroqui equines, era berroqui
 gaves bauru ondoan gosac, deserto atq
 era aparacion cegus demoniac, era traa-
 11 tuzue qureregu errandista: Si filius Dei es,
 11 dic ut caedat ista panes frans. Iam forcoaren
 vertea parime zata, zanzaru aruicoc con-
 vicia berrela aguden, eadue demoniac, nota
 berrogo Xpto gure ex demoniac, emboxa equine
 era gavis bauru ondoan gosac, baureran baa
 baus queaq, era miseran becaon; baur gany-
 tuzue demoniac Xpto gure ex demoniac eris-
 11 tuzue onegu: non in isto pane vivo nos; era
 11 quisona gimeriqui edite dicit: dicit in verbo,
 11 ad procedit de ore Dei berro Jan forcoaren
 11 raxegun, era docturaxegun bidez aume, era
 amizadur gosure ere bai, bpta era Indue
 errandigu, Moyses gonzeia berroqui egun p
 san, era echan gades, era manedaru zeta
 bere aume; era gosure ere bai Jan goro-
 an raxegun, era docturaxegun. Pararave

1. orrialdea.